

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ		НАУКИ	
ИНСТИТУТ ЗА ИСТОРИЧЕСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ – БАН		ИЗСЛЕДВАНИЯ	
Изходен №	712	12.XI	2013 г.
Входен №	712	12.XI	2013 г.
София, ул. „П. Берон“ № 1, Бл. 17			

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р **Илияна Марчева** - Институт за исторически изследвания – БАН
за научната продукция на гл. ас. д-р **Пенка Пейковска** от секция ”Помощни исторически дисциплини и информатика“ в Института за исторически изследвания - БАН, участник в конкурс за присъждане на академичната длъжност „доцент“

Рецензираната научна продукция и дейност на Пенка Пейковска впечатлява със своя обем и разностранен характер. Имам предвид както научно-изследователските ѝ публикации, които включват **2** монографии, **39** представени в настоящия конкурс студии и статии, участие в научни проекти – **3** международни и **6** национални, на много от които тя е модератор или пряк организатор, така и дейността ѝ по популяризиране на научната продукция, преводи, представяне на книги на различни нива – чрез рецензии или на различни форуми. Впечатлява и активната ѝ преподавателска дейност. Нейните усилия не остават незабелязани в научната общност. За това свидетелстват както отзивите и рецензиите за нейните монографии и сборниците, на които тя е редактор (дадени под № **1, 2, 11, 12, 14, 45, 49**), така и забелязаните **25** цитирания на нейни работи и индексирание на **2** статии в SCOPUS (дадени под № **44, 54**).

Всичко това е свидетелство, че Пенка Пейковска се е утвърдила в научния живот като сериозен и търсен изследовател. И има защо. Пейковска работи в няколко много важни научни направления, в които прави съществени приноси. На първо място, това е историческата демография с въвеждането на нови методи на изследване и с особено присъствие на статистически, етноложки и антроположки подходи (№ **1, 15, 18, 22, 27, 30, 35, 39, 47**). На второ място, това е българо-унгарски политически и културни връзки и особено научните връзки през 19 и първата половина на 20 век – на ниво институции, представители, приноси (№ **2, 3, 16, 19, 21, 23, 29, 31, 40, 42, 43, 44, 49, 54**). На трето място, това са методологически проблеми на изворознанието и по-точно - на личните или както сега е модно да се наричат его-документите (№ **17, 20, 24, 26, 28, 34, 38, 45, 48, 53, 55, 59, 58**). Част от тези проблеми са разработени с оглед състоянието на чуждата българстика (№ **3, 21**), както и на развитието на Института по история (№ **6, 37, 41**). Основните ѝ приноси са в тези три проблемно-тематични кръга.

Заедно с това П. Пейковска е утвърден специалист по история на Унгария. Завършила специалностите история и етнология в престижния Будапещенския университет „Лоранд Йотвьош“, тя е незаменим научен секретар на българо-унгарската комисия на историците от двете академии на науките, двигател и мотор на нейното

съживяване от началото на 21 век. Плод на нейните усилия са няколко ползотворни съвместни проекта между учени от двете институции, чиито сериозни научни резултати могат да се проследят в няколко сборника и сайтове(№ 7, 8, 9).

Но особено впечатлява нейният хабилитационен труд „Българските общности в Унгария през 19-20 век. Миграции и историко-демографска характеристика. С., 2011”. Монографията изучава миграциите и демографското поведение на българските общности в Унгария в модерното и постмодерното време, така че изяснява всъщност историята на съвременното българско малцинство в Унгария, подсказва механизмите на неговото оцеляване и е база за прогнозиране на по-нататъшното му демографско поведение и съдба. В този смисъл темата и нейното реализиране са сами по себе си приноси за подобен тип изследвания на другите български общности зад граница. Обектът на проучване са общността на българските градинари-гурбетчии, чиито първи следи се откриват през втората четвърт на 19 век, а интензивното им присъствие се пада на втората половина на същия век; общността на банатските българи като резултат от политическата им емиграция след Чипровското въстание, която трайно се установява през 30-те и 40-те години на 18 век и съществува в пределите на Унгария до 1920 г.; общността на българските студенти като резултат от индивидуална образователна миграция, най-характерна след Първата световна война; българите след Втората световна война и превръщането им в малцинствена група в началото на 21 век.

Тези български общности (с изключение на студентите) в една или друга степен са били обект на изследователски интерес на български и унгарски учени от различни поколения и от различни направления на хуманитаристиката. Но това, което е новото и приносно в монографията на П. Пейковска, е изследването на демографските процеси на тези потоци български имигранти в Австро-Унгария и Унгария чрез неизползвани досега унгарски статически извори. Тях Пейковска комбинира, анализира и допълва с лични документи, интервюта и житейски истории, което е друг принос на изследването, защото в него са приложени най-съвременните методи на антропологията и историческата демография. Особено ценно е, че Пейковска въвежда в научен оборот, (като не само извлича, но и систематизира в таблици и графики) данни от преброяванията на населението в Унгария от 1880 до 2000 г., от текущата статистика за населението на Будапеща, от регистрите на будапещенските висши учебни заведения и университети и от закритото вече българско училище в унгарската столица, данни от архивите на българската легация в Будапеща и на Унгарското министерство на външните работи, унгарската градинарска периодика и личния фонд на банатския

български възрожденец Леополд Косилков. Изброяването на тези извори идва още веднъж да подчертае, че П. Пейковска наистина се оказва най-подходящия автор за разкриването на демографското поведение на българите в Унгария, за тяхната адаптивност и самосъхранимост. А проучването на тези характеристики е и косвено свидетелство за ефективността на политиката на унгарската държава за интеграция на тези общности.

С изворите и с достигнатите благодарение на тях изводи книгата „Българските общности в Унгария през 19-20 век. Миграции и историко-демографска характеристика” на П. Пейковска може да служи за еталон при подобни изследвания за българските общности в модерната епоха и в други държави, като осигурява база за сравнение и показва най-съвременните методи и технологии при правене на историко-демографско проучвания. С този труд Пенка Пейковска се представя като завършен и висококвалифициран учен в областта на изворознанието, историческата демография, миграциите и етнополитиката.

Имайки предвид посочените достойнства на научната продукция на гл. ас. д-р Пенка Иванова Пейковска и като се уверих в автентичността на научни трудове, с абсолютна убеденост предлагам на почитаемото Научното жури да ѝ бъде гласувана академичната длъжност „доцент”.

12.11.2013 г.

доц. д-р Илияна Марчева